

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Nieznane materiały na temat Biblioteki Polskiej w Paryżu w Archiwum Państwowym w Katowicach

Author: Danuta Sieradzka

Citation style: Sieradzka Danuta. (2010). Nieznane materiały na temat Biblioteki Polskiej w Paryżu w Archiwum Państwowym w Katowicach. W: M. Jarczykowa (red.), "Biblioteki i ośrodki informacji - zbiory, pracownicy, użytkownicy" (S. 150-159). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Danuta Sieradzka

Nieznane materiały na temat Biblioteki Polskiej w Paryżu w Archiwum Państwowym w Katowicach

Zbierając materiał archiwalny do kolejnego tematu badawczego, znalazłam przypadkowo w Archiwum Państwowym w Katowicach interesujące akta dotyczące Biblioteki Polskiej w Paryżu z okresu międzywojennego. Każdy zada pytanie, co ma wspólnego ta polonijna ksiąznica ze Śląskiem? Z akt archiwalnych wynika, że w okresie II RP placówka ta była zasilana dubletami książek pochodzącymi z Biblioteki Sejmu Śląskiego. Są to mało znane karty z dziejów tej biblioteki, które warto przybliżyć bibliologom i badaczom historii Śląska. Zagadnienie to stało się przedmiotem niewielkiego przyczynku naukowego.

Polonijne placówki biblioteczne są elementem naszej polskiej tradycji i kultury, ostoją polskości za granicą, miejscami, w których nie tylko wypożycza się książki, ale i promuje świadomość dorobku kulturalnego naszych przodków. Jedną z najstarszych placówek jest Biblioteka Polska w Paryżu. Wśród wielu ksiąznic polskiej diaspory zajmuje wyjątkowe miejsce. Od chwili założenia jej przez reprezentantów Wielkiej Emigracji, kolejne pokolenia Polaków kultywowały tradycję polskiej kultury i nauki. Stanowiła ona ośrodek skupiający i przyciągający polską elitę intelektualną we Francji.

Historia Biblioteki Polskiej w Paryżu i jej zbiorów jest nieco skomplikowana i trudna do uchwycenia. Powstała w 1838 roku dzięki prywatnej inicjatywie i wysiłkowi grupy patriotów Wielkiej Emigracji zebranej we Francji po upadku powstania listopadowego. Stanowili oni środowisko szlacheckie i arystokratyczne. Najpierw założyli Polskie Towarzystwo Historyczno-Literackie (1833), a wkrótce potem Bibliotekę Polską. Głównymi inicjatorami byli ks. Adam Czartoryski, Julian Ursyn Niemcewicz i Karol Sienkiewicz — bibliotekarz z Puław (sekretarz ks. Czartoryskiego)¹. Swój wkład wniósł również Adam Mickiewicz, który na ła-

---

¹ Na temat biblioteki zob.: A. Kłossowski: *Półtora wieku Biblioteki Polskiej w Paryżu* „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” 1998, nr 3/4; J. Mond: *Towarzystwo Historyczno-literackie i Biblioteka Polska w Paryżu* „Nauka Polska” 1991; W. Nowosad, E. Zaleski: *Biblioteka Polska*. Paryż 1982; F. Pułaski: *Biblioteka Polska w Paryżu w latach 1893—1948*. Paryż 1948; En-

mach „Societe de Civilisation” w 1833 roku propagował powołanie instytucji, która mogłaby zachować ducha narodowego².

Placówkę udostępniono publiczności 24 marca 1839 roku — cały zbiór liczył wówczas około 2 tys. woluminów, a w 1850 roku już 25 tys. tomów. Przez pierwsze 10 lat opiekę nad placówką sprawował Sienkiewicz. Ze zmiennym szczęściem w późniejszym okresie bibliotekę prowadzili: Franciszek Wrotnowski, Walerian Kalinka, Eustachy Januszkiewicz oraz Bohdan Zaleski. Ten ostatni rozwinął działalność wydawniczą. W 1893 roku biblioteka przeszła pod opiekę krakowskiej Akademii Umiejętności. W okresie II RP nową ekipą kierował Franciszek Pułaski (1875—1956) — historyk, bibliotekarz, działacz polityczny, dyplomata. Jako dyrektor placówki kierował jej pracami od 1926 roku do swojej śmierci. Pełnił również funkcję honorowego prezesa Towarzystwa Historyczno-Literackiego i wiceprezesa Polskiego Towarzystwa Historycznego na Obczyźnie³.

W materiale archiwalnym z Katowic często przewija się jego nazwisko, występuje on jako delegat Polskiej Akademii Umiejętności i Ministerstwa Spraw Zagranicznych II RP. Teczka archiwalna zatytułowana została *Biblioteka Polska w Paryżu*⁴. W jej aktach znajduje się interesująca korespondencja prowadzona z jednej strony przez ministra Franciszka Pułaskiego, Stanisława P. Koczorowskiego (kustosza Biblioteki Polskiej w Paryżu), a z drugiej strony przez wojewodę śląskiego Michała Grażyńskiego i dyrektora Biblioteki Sejmu Śląskiego — dr. Romana Lutmana. Cezura czasowa korespondencji to lata 1926—1939. Przedmiotem wymiany pism stała się prośba polonijnej placówki o dofinansowanie działalności swojej biblioteki na zakup książek oraz możliwość otrzymania dubletów z Biblioteki Sejmu Śląskiego. Zachowany materiał jest niekompletny, niemniej pozwala prześledzić kulisy aktywności Polskiej Biblioteki w Paryżu w dobie międzywojnia.

Pierwsze pisma, jakie znajdują się w archiwum, datowane są na listopad 1926 roku. Dowiadujemy się z nich o korespondencji MSZ z wojewodą śląskim Grażyńskim w sprawie utworzenia w paryskiej bibliotece działu śląskiego. W jednym z nich z 14 listopada możemy przeczytać⁵:

MSZ w porozumieniu z Polską Akademią Umiejętności przystąpiło do reorganizacji Biblioteki Polskiej w Paryżu, a to celem utworzenia wyczerpującej biblioteki informacyjnej o Polsce współczesnej dla świata zachodniego.

---

cyklopedia polskiej emigracji i Polonii. Red. K. Dopierała. T. 1. Toruń 2003; *Wielka Encyklopedia PWN*. T. 4. Warszawa 2001.

² C. Chowaniec: *Podstawy ideowe Biblioteki Polskiej w Paryżu*. Paryż 1956, s. 4.

³ Zob. *Polski słownik biograficzny*. T. 29/3, z. 122. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź 1986, s. 374—380; *Czy wiesz kto to jest?* Red. S. Łoza. Warszawa 1938.

⁴ Archiwum Państwowe w Katowicach (dalej: APK), Śląski Urząd Wojewódzki (dalej: UWŚl.), sygn. 348.

⁵ APK, UWŚl., poz. 8.

Przy bibliotece tej utworzona zostanie specjalna czytelnia dla grupy polskiej — francuskich Izb prawodawczych, prowadzona przez urzędnika otrzymującego polityczne instrukcje od Ambasady RP.

Byłoby wskazane, aby w rzeczzonej bibliotece i czytelnii parlamentarnej dział śląski był możliwie kompletny i służył udokumentowaniu też polskich. Pan Wojewoda zamierza zyskać od Sejmu Śląskiego fundusz specjalny na utworzenie działu śląskiego przy Bibliotece Polskiej w Paryżu. Ministerstwo przyjmuje tę inicjatywę z uznaniem i popiera akcję.

W ślad za tym pismem poszły następne, w których minister Pułaski wykazuje konieczność propagowania na terenie Francji wiedzy o Śląsku ze względu na wybitne znaczenie interesów państwa polskiego, a zwłaszcza dla prostowania mylnych wiadomości o Śląsku (zagadnienia historyczne, etnograficzne, społeczne, ekonomiczne, kulturalne).

Kolejny materiał archiwalny to wykaz książek z Biblioteki Sejmu Śląskiego (duplikaty) dla polonijnej placówki (zob. Aneks). Jest to spis 141 książek o tematyce śląskiej, wydanych w latach 1707—1928. Tematyka podarowanych książek dotyczyła historii Śląska: zagadnień politycznych, prawnych, ekonomicznych czy kulturalnych. W dubletach tych znajdowały się publikacje pisane po łacinie, w języku polskim, niemieckim, a ponadto po angielsku i francusku.

Najstarszą przekazaną publikacją jest pozycja Martina Hankego — *De Silesii indigenis eruditiss post literarum culturam, cum Christianismi Studiis, Anno 965 susceptam. Ab Anno 1165 ad 1550. Liber singularis. Assimi sunt sex induces*. Lipsiae: sumptibus Christini Bauchii 1707. Wśród niemieckich książek zauważono książki: Karla Nowaka *Schlesische schrift. Lexikon* (Wrocław 1841), Carla Grünhagena *Geschichte Schlesiens* (Gotha 1886), O. Erdmana *Oberschlesien. Polenspiegel* (Wrocław 1847), jak i Bernholda Hülsena *Der Kampf um Oberschlesien* (Stuttgart 1922), Arnolda Tupfera *Die wirtschaftlichen Ausichten* (Gliwice 1921).

Kiedy dublety Sejmu Śląskiego zostały przesłane do Paryża, trudno dzisiaj ustalić — brakuje na ten temat materiału archiwalnego. Pewne wskazówki dotyczące tej kwestii zawiera pismo Grażyńskiego z 12 lutego 1931 roku. W nim to wojewoda napisał do marszałka Sejmu Śląskiego (zob. Aneks):

Pan minister Pułaski zwrócił się w imieniu Biblioteki Polskiej w Paryżu z prośbą o przekazanie Bibliotece Polskiej pewnej liczby dubletów z Biblioteki Sejmu Śląskiego. Wykaz tych dubletów został swego czasu przesłany Bibliotece Sejmu Śląskiego w okresie rozwiązania tego Sejmu. Z tego powodu sprawą tą zajmował się z mojego polecenia Wydział Prezydyalny [Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego]⁶.

⁶ APK, UWŚl., sygn. 348, poz. 54.

Dublety, o których mowa w piśmie, prawdopodobnie przekazano w maju 1931 roku. Przesłano je do Paryża za pośrednictwem MSZ. Przygotowane były już w październiku 1930 roku, a były to książki biblioteki sejmowej z działu „Silesia-ca” w liczbie 200 książek. O fakcie tym informował marszałek Sejmu Śląskiego Konstanty Wolny w piśmie do wojewody Grażyńskiego⁷. Dodatkowo wysyłano inne pozycje, które zyskały aprobatę Paryża. W piśmie z 5 czerwca 1930 roku adresowanym do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, a podpisanym przez kustosa biblioteki — Stanisława Koczorowskiego, odnotowano:

Biblioteka Polska w Paryżu niniejszym z podziękowaniem potwierdza odbiór następujących wydawnictw, zgodnie z pismem No 578/7 z d. 13 maja b. roku:

- *Les possibilites d'exportation de l' industrie Silesienne* / Aleksander Szczepański
- *Górny Śląsk* / Stanisław Komar, Edward Rybarz, Aleksander Szczepański [Katowice 1933]
- *Z dziejów rozwoju wielkiej własności na Śląsku w wieku XIII* / Kazimierz Tymieniecki, Poznań 1926
- *Księga o Śląsku* wydana z okazji jubileuszu 35-lecia istnienia „Znicza”, pod red. Alojzego Targa, Cieszyn 1929
- *Działalność Muzeum Śląskiego w Katowicach od chwili założenia muzeum do końca lutego 1930* / Tadeusz Dobrowolski, Katowice 1930⁸.

Inną poruszaną w aktach kwestią jest finansowanie biblioteki polonijnej przez Sejm Śląski. Dowiadujemy się m.in., że 5 maja 1930 roku Śląska Rada Wojewódzka uchwaliła z budżetu śląskiego na rok 1930/1931 kwotę 10 tys. zł, ustalając zagospodarowanie tych pieniędzy. W dokumencie można było przeczytać, że część pieniędzy przeznaczono na zakup książek w Księgarni Katolickiej i w Księgarni Ludwika Fiszera w Katowicach, na łączną kwotę 64 zł (5 pozycji). Wśród zrealizowanych publikacji znalazły się m.in.: *Województwo śląskie 1918/1928* Aleksandra Szczepańskiego, *Górny Śląsk w świetle wykonania Konwencji Genewskiej* (1929) Tymienieckiego, *Z dziejów rozwoju Wielkiej własności na Śląsku w XIII wieku*. Pozostałą kwotę 9 936 zł wraz z tymi dziełami przekazano na ręce ministra Pułaskiego.

W kolejnym piśmie ponownie jest mowa o uchwale Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 5 maja 1930 roku. Przedmiotem korespondencji była informacja o możliwości przekazania bibliotece polonijnej kwoty 20 000 zł. Czy istotnie ta dodatkowa suma została wypłacona, czy wcześniejsza kwota została podniesiona właśnie do 20 000 zł, tego dziś nie sposób rozszyfrować, ponieważ brak jest kontynuacji pism w omawianym zespole archiwalnym.

⁷ APK, UWŚl., sygn. 348, poz. 22.

⁸ APK, UWŚl., poz. 32.

Korespondencja między przedstawicielami śląskiej administracji a Biblioteką Polską w Paryżu trwała nadal. 22 grudnia 1931 roku Ambasada Polska w Paryżu skierowała do wojewody Grażyńskiego pismo z prośbą o wyasygnowanie kolejnej kwoty przez Sejm Śląski. Argumentacja ambasadora świadczy, że polonijna placówka znalazła się w trudnych warunkach finansowych, uniemożliwiających zakup niezbędnych książek. Musimy pamiętać, że był to okres kryzysu gospodarczego nie tylko w Europie, ale i na całym świecie. Zarówno dyrektor Biblioteki Sejmu Śląskiego, jak i pracownicy Śląskiej Rady Wojewódzkiej wskazywali, że również strona polska znalazła się w kryzysie ekonomicznym i przeznaczając obecnie fundusze na bardziej potrzebne cele. Prawdopodobnie nie zadowolilo to polonijnej placówki i ponawiano swoje prośby. Głos w tej sprawie zabrał sam wojewoda Grażyński — jego pismo jest bardzo wymowne. Czytamy w nim:

Informuje się, że w maju 1931 roku Biblioteka Polska otrzymała 200 dubletów. Była to wymiana — dublety biblioteki paryskiej w zamian za dublety śląskie. Strona polska nie otrzymała dotychczas dubletów od Francji⁹.

Wcześniej, jeszcze w lutym 1931 roku, Urząd Województwa Śląskiego potwierdził odbiór 150 egzemplarzy broszur z Francji. Mimo tych ostrych słów pod adresem Biblioteki Polskiej w Paryżu placówka ta wspierana była w inny sposób, mianowicie poprzez popieranie (tj. finansowanie) licznych wykładów dotyczących tematyki śląskiej, prowadzonych przez francuskich i polskich uczonych. Ślady takiej korespondencji zachowały się w materiale archiwalnym.

Dla badacza zagadnień polonijnych archiwalne akta często są dopełnieniem mało znanych faktów, które miały miejsce w minionym okresie. Zachowane częściowo materiały źródłowe na temat Biblioteki Polskiej w Paryżu odsłaniają tajemnice korespondencji z okresu międzywojennego.

⁹ APK, UWŚl., poz. 120.

ANEKS

**Wykaz książek (dubletów) przekazanych Bibliotece Polskiej
w Paryżu przez Bibliotekę Sejmową***

Spis dzieł dotyczących Śląska
(Dublety Biblioteki Województwa Śląskiego przesłane do Biblioteki Polskiej w Paryżu)

Nr. inw.

- 673 Andreas, Hippe. Schwarzeroku Wendt. Schlesier des 19. Jahrhundert. Wrocław 1922 i 1926.
491 Archiv für innere Kolonisation, Monateschroku Berlin 1927.
810 Archiv für innere Kolonisation, Monateschroku Berlin 1928.
671 Bernhardi Franz Gesammelte Schriften, Katowice 1908.
777 Borth Wł. Z walk o niepodległość Śląska. Katowice 1928.
793 Brzoski F. Industrieschlesien... Głogów 1911.
346 Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte. 1906/1907.
758 Dąbrowski Wł. Kwestja Cieszyńska. Katowice 1923.
805 Długosz J. Chronicon episkop. Vratislaviensium... Wrocław 1847.
680 Erdmann O. Oberschles. Polenspiegel. Wrocław 1847.
770 Festbuch zur XVI Hauptversamml. des Veroku Kath. Lehrer Schlesiens. Bytom 1925.
696 Fulbier V. Heimatkunde des Kreises Tarnowitz. Tarnowitz 1898.
666 Gemeindelexikon für die Provinz Schlesien. Berlin 1898.
698 /Giesche's Erben/ Den Teilnehmern am V. Allgem. Deutsch. Bergman. zu Breslau. Katowice 1892.
753 Górka O. Studja nad dziejami Śląska. Lwów 1911.
685 Grabowski Elizabeth. Land und Leute in Oberschlesien. Wrocław.
779 Greuel des Grenzschutzes während des Aufstandes in Oberschles. Mikołów 1920.
647 Grotefend H. Stammtafeln der Schles. Fürsten bis zum Jahre 1740. Wrocław 1889.
663 Grundmann G. Und Hahm K. Schlesien. Monachjum.
692 Grünhagen C. Geschichte Schlesiens. Gotha 1886.
682 Grünhagen C. Schlesien unter Friedrich dem Grossen. Wrocław 1890.
690 Haase F. Die katholische Kirche Schles. Wrocław 1913.
660 Handbuch des oberschles. Industriebezirks. Katowice 1913.
699 Handkuis M. de Silesiis indigenis eruditiss... Lipsk 1707.
653 Helmich M. Die Besiedlung Schlesiens. Wrocław 1923.
670 Hülsen B. Der Kampf um Oberschlesien. Stuttgart 1922.

---

* Źródło: APK, UWŚl., poz. 348, poz. 54. W aneksie uwzględniono oryginalną pisownię.

- 799 Jahres-Bericht der Schles. Gesellschaft für Vaterlandskulturoku. Wrocław 1919.
- 743 Jarosz M. Gross-Schlesien. Bielsko.
- 686 Jelitto A. — Geschichte der oberschles. Landwirtschaft.
- 695 Jędrzejewski F. — D. Julius Roger, ein Freund und Wohltäter Oberschles. Laurahütte 1912.
- 704 Jędrzejewski F. Oberschlesische Volkslieder. Schweidnitz 1925.
- 649 Jungnitz J. — Die Grabstätten der Breslauer Bischöfe. Breslau 1895.
- 801 Kalendarz górnośląski. Mikołów 1921.
- 710 Kalendarzyk policji Wojew. Śląskiego. Katowice 1926.
- 711 Kalendarzyk policji Wojew. Śląskiego. Katowice 1927.
- 693 Kaminsky F. — Oberschlesien vor hundert Jahren. Król. Huta 1912.
- 782 Kapłan górnoślązak. Kto wyrządził ludowi polskiemu na Górnym Śląsku największą krzywdę? 1920.
- 601 Kessler O. — Das deutsche Polen. Berlin 1916.
- 624 Kramsztyk J. — Upper Silesia in economic relation to Poland and Germany. Mikołów.
- 808 Kurpiun R. — Entrissenes Land. Gliwice 1922.
- 812 Liber Foundationis Episcop. Vratislaviensis. Breslau 1889.
- 737 Ligoń K. — Poeci Górnego Śląska. Lwów 1920.
- 719 Ludowi Śląskiemu pod rozwagę. Mikołów 1920.
- 676 Lutsch H. — Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Prov. Schlesien. Wrocław 1889.
- 700 Maas I.P. — Deutsches Frühlicht. Wrocław 1917.
- 727 Makkabaeus. Das Recht auf die Muttersprache im Lichte des Christentums. Oppeln 1919.
- 826 Manceuvres des organisations de combat allemandes en Haute — Silesie. Paryż 1921.
- 827 Manceuvres fraduleuses, distriet de Kozle. Paris.
- 650 Markgraf H. — Der Verein für Geschichte und Altertum, Schlesiens. Wrocław 1896.
- 769 Meer A. — Geschichte des kathol. Studenten — Vereins in Breslau. Wrocław 1881.
- 829 Mémoires sur les préparatifs allemands en vue d'une occup. milit. de la Haute — Silesie. Paryż.
- 826 Mémoire sur le prétendu droit au vote des personnes qui, étent nées en Haute — Silesie habitent en dehors du teroku plebisc.
- 825 Mémoire sur les troubles en Haute — Silesie.
- 845 Menzel K. — Geschichte Schlesiens. Wrocław.
- 683 Mertins O. — Wegweiser durch die Urgeschichte Schlesiens. Wrocław 1906.
- 739 Michejda F. — Jakie są powody religji, dla których górnoślązak ewang. Głosować musi za Polską? Kluczbork 1920.
- 803 Mitteilung der schles. Gesellschaft für d. Volksbund. Wrocław 1908, 1916.
- 813 Monatshefte — schlesische. Wrocław 1924, 1925.
- 662 Müller-Rüdersdorf W. — Der Schlesierbaum. Görlitz 1922.
- 705 Neisse einst und jetzt. Nissa 1899.
- 760 Nieborowski P. — Dobra rada księdza katol. o głosowaniu. /Śląsk. gaz. lud./
- 716 Nieborowski P. Oberschlesien, Polen und Katholizismus. Mikołów 1920.
- 834 Note sur le plébiscite en Haute — Silesie. Paryż.
- 798 Nowak J. — Kronika miasta i pow. Tarnowskie Góry. Tarn. Góry 1927.

- 707 Nowak K. — Schlesische Schrift. Lexikon. Wrocław 1841.
709 Nowak K. — Schlesische Schrift. Lexikon. Wrocław 1843.
762 Oberschlesien. Bytom.
802 Oberschlesien und seine Bedeutung für die deutsche Volkswirtschaft. Wrocław.
776 Der Oberschlesier Monatschrift. Breslau 1925.
792 Oehlke A. — 100 Jahre Breslauer Zeitung 1820/1920. Wrocław 1920.
788 Okonsky K. — Die Belagerung von Kattowitz im dritten Polenaufstand 1921, Hindenburg 1925.
689 Olbricht K.: Allerlei Geschichte von merkwürdigen Schlesiern... Wrocław.
725 Opielka J. — Górny Śląsk, Polska i katolicyzm. 1920.
140 Ostlande, Leipzig 1927.
767 Pampuch P. — 150 Jahre preussische Knechtschaft — Mikołów.
678 Paniowski A. — Die Montanindustrie Oberschles. vor hundert Jahren. Katowice.
677 Partsch J. — Schlesien. Wrocław 1907.
800 Piast. Kalendarz górnośląski. Mikołów 1921.
713 Pieśni powstańców górnośląskich. Kraków 1921.
726 Prawdzic P. — Protestantyzm na Śląsku Cieszyńskim. Cieszyn 1928.
757 Pronobis z Bytkowa. Historia powstania górnośląskiego.
744 Prus K. — Spis miejscowości polskiego Śląska Górnego. Bytom 1920.
714 Prusacy jak prześladowali na Górnym Śląsku. Gliwice.
733 Pyrlik J. — War Oberschlesien deutsch oder polnisch? Opole 1920.
833 Rakowski K. — Haute Silésie, 1921.
756 Reginek Thomas — Die oberschlesische Frage Król – Huta.
672 Reuffurth. Gieschewald ein neues oberchl. Bergarbeiterdorf. Katowice 1910.
703 Rieman E. Das Wasserrecht der Prov. Schlesien. Wrocław 1907.
720 Rola — Dlaczego Górnoślązak nie może głosować za Niemcami? Mikołów.
674 Rutkowski-Pobóg — Historia miasta Królewskiej Huty, Król — Huta 1927
748 Rząd A. — Pod wspólnym dachem Polska jej obszar i ludność Warszawa 1920.
691 Sammlung, Nachtrag zu der im souverainen Herzogtum Schlesien... Wrocław 1759.
648 Saurma-Jeltsch H. — Schlesische Münzen und Medaillen. Breslau 1883.
645 Schlesien, Berlin 1926.
654 Schlesiens Bergbau und Hüttenwesen. Wrocław 1900.
651 Schlesien in Farbenphotografien, Berlin 1923.
783 Schremmer W. — Wie der Schlesier singt, tanzt und spricht. Wrocław 1921.
684 Schyzma W. — Bausteine zur Heimatkunde von Karf. Miechowitz 1925.
668 Scriptorum rerum silesiarum. Wrocław 1850.
806 Sikora W. — Jakie prawa mają Polacy do Górnego Śląska? 1921.
751 Yilesiana. Mikołów 646. Raffelsiefen. Ratibor, Berlin 1927.
694 Skowroński A. — In welcher Sprache muss der Religionsunterricht erteilt werden? Bytom 1902.
644 Sommerberg — Silesiacarum rerum scriptores... Lipsia.
712 Soński. Z przeszłości Śląska. Cz. 2. Bytom 1898.
819 Sprawozdanie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie, 1922—1925.
836 Sprawozdanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Wojew. Śląskiego. Król — Huta 1922, 1924—1928.

- 855 Statystyka Zakładów Górniczych i Hutniczych na polsk. G. Śląsku. Katowice 1929.
- 796 Steinberger J. — Breslauer Tagebuch 1740—1942. Wrocław 1891.
- 780 Die Stellung der Geistlichen in der Oberschl. Frage. Mikołów 1920.
- 764 Sujkowski A. — Co Śląsk zyska na przyłączeniu do Polski. Częstochowa 1919.
- 736 /Śląsk/ Upper Silesia. A fomentor of Wars or a pledge of peace. London.
- 724 Szyk Jan i Nowicki A. Z. — Z Polską czy z Prusakiem? Warszawa 1921.
- 715 v. Troska. Beitrag zur Abstimmung des obersch. Volkes, Kreuzburg.
- 786 Tupfer A. — Die wirtschaftlichen Aussichten Oberschles. Gliwice 1921.
- 718 Twardy. Dobrobyt Śląska zależy od Polski. Mikołów 1920.
- 847 Uebersicht der Arbeiten und Veränderungen der Schles. Gesellschaft Wrocław 1842, 1848, 1849.
- 659 Urkunden der Klöster Rauden und Himmelwitz. Wrocław 1859.
- 657 Urkundensammlung zur Geschichte des Fürstentums Oels. Wrocław 1883.
- 702 Volkmeroku — Geschichte der Stadt Habelschwerdt in der Grafschaft Glatz, 1897.
- 669 Voltz H. — Die Bergwerks — u. Hüttenverwaltungen des obersch. Industriebezirks. Katowice 1892.
- 795 Vug O. — Schlesische Heidenschanzen. Grottkau 1890.
- 750 Warszawa — Śląskowi. Warszawa 1920.
- 773 Wasiutyński B. Śląsko wracajże do Polski. Warszawa 1920.
- 679 Weinhold K. Die Verbreitung und Herkunft der Deutschen in Schlesien. Stuttgart 1887.
- 807 Wendt H. — Ergebnisse der schles. Wirtschaftsgeschichte. Wrocław 192?
- 658 Wiadomości gospodarcze górnośląskie. Katowice 1925.
- 816 Wiadomości gospodarcze górnośląskie. Katowice 1926/28.
- 722 Widomsky St. — Die Lebensbedingungen Oberschlesiens. Katowice 1921.
- 772 Widomsky St. Złączenie Górnego Śląska z Polską jako warunek dobrobytu. Warszawa 1920.
- 735 Wimmer F. — Flora von Schlesien... Wrocław 1845.
- 701 Wossidlo P. — Flora von Tarnowitz... Tarnowitz 1900.
- 837 Wutke K. — Stamm und Uebersichstafeln der schlesischen Piasten. Wrocław 1911.
- 746 Wyznanie narodowe Śląska. Opole 1919.
- 729 Zawisza O. — Dzieje Strumienia. T. I. Cieszyn 1909.
- 804 Zdrój. Organ. Związ. stow. młodzieży polsk. katol. na Śląsku Cieszyńskim Opole, 1.
- 818 Zeitschrift des Oberschles. Berg — u. Hüttenm. — Vereins, Katowice 1927.
- 815 Zjazd Legionistów polskich... Katowice 1929.
- 697 Zusammenstellung der im Oberbergamtsbezirk... Wrocław 1892.

Данута Серадзка

НЕИЗВЕСТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ НА ТЕМУ ПОЛЬСКОЙ БИБЛИОТЕКИ
В ПАРИЖЕ В ГОСУДАРСТВЕННОМ АРХИВЕ Г. КАТОВИЦЕ

Резюме

Предметом статьи является презентация исследований истории, организации и деятельности Польской библиотеки в Париже, занимающей исключительное место среди многочисленных книгохранилищ польской диаспоры за рубежами страны. Автор, опираясь на неизвестные до сих пор архивные материалы из Катовице, представляет обширную переписку между этим учреждением и катовицкой библиотекой Силезского сейма. В статье приводятся материалы, указывающие на продвижение Силезии во Франции посредством высылки книг на разнообразную тематику. Ценным дополнением к статье является перечень дублетов, переданных Польской библиотеке в Париже библиотекой Силезского сейма в 30-х годы XX века.

Danuta Sieradzka

UNKNOWN MATERIALS ON THE POLISH LIBRARY
IN PARIS IN THE PUBLIC ARCHIVE IN KATOWICE

Summary

The article is a presentation of studies on the history, organization and activity of the Polish Library in Paris. It is given a special place in numerous libraries of Polish diaspora abroad. The author, basing on the so far unknown archive materials from Katowice, presented a big correspondence between the very place and the Library of Sejm Śląski in Katowice. The article reveals the materials pointing to the promotion of Silesia in France by sending books of various topics. A precious supplement to the article is an index of doublets given to the Polish Library in Paris by the Sejm Library in the 1930s.